

Representantforslag 53 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen

Dokument 8:53 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen om innlemming av e-bøker i merverdiavgiftsfritaket som gjelder for litteratur

Til Stortinget

Bakgrunn

En e-bok er en elektronisk utgave eller versjon av en papirbok, på samme måte som det finnes pocket-utgaver og innbundne utgaver av en bok. At det er en elektronisk utgave, betyr at boken er overført til et elektronisk format slik at boken kan leses på PC, lesebrett, mobiltelefon eller lignende. Det er i dag merverdiavgift på e-bøker, men ikke på trykte bøker.

Fremveksten av e-bøker og e-boklesere betyr at man slipper trykking og fysisk distribusjon, og det er derfor liten tvil om at e-bøker og e-boklesere vil endre hele bokbransjen. Endringene er aller størst for bøker der copyrighten har gått ut, og bøker som Henrik Ibsens "Vildanden", Knut Hamsuns "Sult", Ayn Rands "Anthem" og Adam Smiths "An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations" er nå fritt tilgjengelige på Internett på blant annet Gutenberg-prosjektets hjemmeside. Gutenberg-prosjektet ble startet i 1971 med opplasting av den amerikanske grunnloven, og har for tiden over 30 000 gratis nedlastbare e-bøker. Google Books har ambisjoner om på sikt å frigjøre 500 000 titler utgitt før 1923. I Norge er Nasjonalbibliotekets Bokhylla.no i gang med å digitalisere over 10 000 norske bøker, og i Sverige samarbeider Författarförbundet, Förläggareforeningen og Kungliga Biblioteket om å gjøre den svenske litteraturarven tilgjengelig i digital form. Frislippet av klassiske bøker på nye plattformer er en ut-

fordring for forlagsbransjen, og effekten blir enda verre dersom særnorske regler gjør at forlagsbransjen holder seg til trykte bøker. Fremveksten av e-bøker og e-boklesere har dessverre også gjort det mulig å piratkopiere bøker til e-boklesere/lesebrett, og forlagsbransjen kan etter hvert få like store utfordringer med piratkopiering som musikkbransjen dersom de ikke aktivt tar i bruk teknologi som forhindrer piratkopiering på en måte som ikke skaper tekniske vanskeligheter for forbrukerne.

For å lese en e-bok trenger man i utgangspunktet bare én ting; å installere et leseprogram. Dette er et spesielt program som gjør det mulig å lese e-bøkene på en PC, mobiltelefon, et lesebrett eller lignende. Leseprogrammene fungerer også som digitale biblioteker hvor man kan oppbevare og holde orden på alle e-bøkene. Leseprogrammene er som regel gratis. Litt forenklet kan det sies at et leseprogram har to funksjoner:

1. Gjøre det mulig å lese e-bøker
2. Begrense mulighetene til å dele eller på andre måter distribuere (inkludert videreselge) e-bøkene som er kjøpt og lastet ned. Det sies gjerne at e-boken er kopibeskyttet.

Det er viktig å huske at et leseprogram ikke nødvendigvis gjør begge to samtidig. Man kan selvfølgelig bruke leseprogrammet til å lese e-bøker som ikke er kopibeskyttet.

Man kan fort få inntrykk av at e-bøker kun kan leses på såkalte lesebrett. Dette er selvfølgelig feil. En e-bok kan leses på alle PC-er, mobiltelefoner/smarttelefoner, og andre maskiner med skjerm som er klargjort for e-boklesing. Mange foretrekker likevel å bruke lesebrett, og grunnen til det er den såkalte e-inkteknologien, "elektronisk blekk", som gir bedre kontraster på skjermen, kan brukes under varierende

lysforhold, og teksten kan leses nesten uavhengig av vinkel. Det finnes en rekke ulike lesebrett tilgjengelig, men Amazons og Sony er de desidert største leverandørene. Den viktigste forskjellen fra et markedsmessig ståsted er at Sony bruker det åpne formatet Adobe EPUB (inkl. DRM kopibeskyttelse) på sine lesebrett, som gjør det mulig å kjøpe e-bøker fra en rekke forskjellige butikker, mens Amazons lesebrett bruker et lukket proprietært format som kun brukes av Amazons nettbutikk. Til gjengjeld er Sonys egen e-bokbutikk stengt for brukere utenfor USA og Canada.

Merverdiavgiftsfritaket for bøker i siste omsetningsledd er av stor betydning for omsetningen av bøker i Norge, og følgelig av tilsvarende stor betydning for utbredelsen av norsk litteratur. Nullsatsen har også stor betydning for levedyktigheten til aktører i bransjen, og den er en forutsetning for et kulturelt mangfold, nullsatsen er kanskje det viktigste virkemiddelet for norsk skriftkultur. Forlengelse av de kulturpolitiske hensyn som ligger til grunn for merverdiavgiftsfritaket, og lesehemmede, herunder eldre, vil ha stor nytte av å kunne lese e-bøker fremfor papirbøker. Det er ikke tvil om at e-bøker vil bety en langt bedre tilgjengeliggjøring av litteratur for gruppen lesehemmede. Forlagsbransjen er imidlertid helt

avhengig av å omstille seg for å overleve, og da blir det feil å straffe ny teknologi med merverdiavgift.

Fremskrittspartiets medlemmer i finanskomiteen stilte 15. oktober 2009 et budsjettspørsmål angående formatet EPUB som brukes i e-bøker, og eventuell bruk av dette åpne formatet på offentlige nettsider. Utbredelsen av e-boklesere er foreløpig lav, og forslagsstillerne vil på det nåværende tidspunktet ikke ta initiativ til at e-bokformater tas i bruk på offentlige nettsider. Forslagsstillerne ønsker imidlertid nullsats for merverdiavgift på e-bøker. Avgrensingen av e-bok i forhold til annet digitalt innhold kan være krevende. En slik avgrensing må gjøres i forbindelse med en eventuell innlemming av e-bøker i merverdiavgiftsfritaket.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innlemming av e-bøker i merverdiavgiftsfritaket som gjelder for litteratur.

4. februar 2010